

Módszertani kézikönyv

a vizuális kultúra tanításához
a 2020-ban kiadott NAT és a kapcsolódó
kerettanterv alapján

OH - VI09
Tanmenetjavaslat
9. osztály



Vizuális kultúra 9. osztály

Bevezetés

A 2020-ban kiadott Nemzeti alaptanterv tanulási eredményekben fogalmazza meg a vizuális kultúra tantárgyban folyó tanítás-tanulás kimeneti elvárásait, amik a tanítási ciklus (10. évf.) végére érvényesek. A tanulási eredmények a tanuló aktivitásában, tevékenységeiben, és ezek épülésében, tehát ugyanannak a speciális tevékenységnek fokozataiban írják le a tanuló fejlődését, „tanulása” eredményét. A tanulási eredmények eléréséhez a kapcsolódó kerettanterv két éves periódusokban rendel fejlesztési feladatokat és ismereteket. A tantárgy sajátosságából adódóan az egyes fejlesztési feladatok a NAT és a kapcsolódó kerettanterv fő témakörei szerint alkotnak struktúrát, a többi tantárgy tanterveivel megegyező szerkezetben. A szerkezet egységessége mellett meg kell jegyeznünk, hogy a vizuális kultúra fejlesztési feladatai más tantárgyakkal való összehasonlításban, nem alkotnak lineáris sorrendet, időbeliséget. A kézikönyv a kerettanterv fejlesztési feladatait konkretizálja. Egy-egy tanulói tevékenységben, amit a kézikönyvben egyszerűen „feladatként” írunk le, rendre több kerettantervi fejlesztési feladat és ismeret is érvényes. Ennek tudatában érdemes a témakörök feldolgozására ajánlott óraszámokat is kezelni: inkább az éves óraszám arányának megtartására kell odafigyelnünk a pedagógiai tervezésben, mintsem töredékóraszámokat számolgatnunk.

Az alábbi tanmenet témái a kerettanterv témaköreihez igazodva és a tanári kézikönyv feladataiból válogatva alkotnak szerkezetet. A tanmenetjavaslat első feladatai alkalmasak arra, hogy év elején az újonnan érkező 9. osztályba lépő tanulók alkotásaikon keresztül és alkotó munkájuk folyamatában is megismerjék egymást, illetve a számukra új pedagógiai környezetet. A pedagógiai folyamat tervezésekor fontos ismernünk a korábbi években történt fejlesztési előzményeket. Mivel a belépő új 9. évfolyam tanulói általában új intézményben folytatják tanulmányaikat, a fejlesztési előzményeket főként alkotó munkájukban láthatjuk. A tervezéskor szem előtt kell tartanunk a helyi adottságokat, technikai feltételeket. Ezen túl a napi gyakorlatban segítenünk kell az iskola pedagógiai küldetésében megfogalmazott speciális céljait, helyi hagyományait, ami eltérést okozhat a tanmenetjavaslattól. Erre (talán egy hivatalos tanmenetjavaslat bevezetőjében szokatlan módon) biztatnánk is kollégáinkat, hiszen ez megfelel az új tantervek szemléleti alapállásának, ami jelen korunk változásait követő, valóság alapú, aktív tanulásra építő, differenciáló és a tantárgyi kapcsolatokat felhasználó pedagógiai munkát vár el tőlünk. Az eredményes pedagógiai munkában, a személyesség jegyében meghatározó, és felvállalható az is, hogy a tanár személyisége, érdeklődése is megjelenjen a tanítás-tanulás folyamatában, mivel a tanári kézikönyvben közölt feladatok mennyisége messze több, mint az éves óraszám, nyugodtan válogassanak belőle olyat, ami a tanmenetjavaslatban megjelölnél jobban illeszkedik első sorban a tanulók motivációjának fenntartásához. A feladatokat tekintve a csekély óraszám (heti egy tanóra) nyilván nem teszi lehetővé az egyes munkák tanórán történő befejezését, ezért érdemes a munkafolyamatok bizonyos elemeit (előzetes egyéni- vagy csoportban végzett információgyűjtés, vagy éppen az alkotó munka kivitelezése) tanórán kívüli időkeretre terveznünk.

Óraszámok felosztása

Témák	Tananyag elméleti és gyakorlati feldolgozása	Képességfejlesztés,	Teljes óraszám	Kerettantervi órakeret
I. Korszak, stílus, műfaj	Alkotva befogadás, stílusismeret és stílusgyakorlat <i>Tájképek átváltozása</i> <i>Tájszobor</i> <i>Csendélet</i>	Stílusismeret, stílushasználat	6	6
II. Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet	Személyes kifejezés <i>Bemutakozás</i> <i>Absztrakt kifejezés tárgyakkal (pl. Átfolyó alakzatok)</i> <i>Nonfiguratív képalkotás</i> <i>Nonfiguratív plasztikai kifejezés</i>	Plasztikai- és síkképi kifejezés képességei	5	5
III. A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás	Mozgóképi közlés értelmezése, alkotása <i>Film kifejező eszközeinek hatása forgatási szituáció</i> <i>Fikció és valóság</i>	Mozgóképi történetmesélés képességei	4	4
IV. Digitális képalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség	Kifejezés a közösségi digitálismédiával <i>Youtuber</i> <i>Magyar táj magyar ecsettel</i> <i>Lorenzo de' Medici mobilja</i>	Digitális vizuális kommunikációs képességek	3	3
V. Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás	Tárgytervezés, modellezés, rekonstrukció <i>Alaprajzi rekonstrukció</i> <i>Térlefedés modellezése</i> <i>Mobiltelefon design-elemei</i>	Tervezési, modellezési képességek	8	8
VI. Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya	Környezetvédelem, környezetformálás	Környezettudatos tervezés képességei	8	8

	<i>Tájéb Élhető város-zöld város Passzív házak</i>			

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. Bemutatkozás vizuális eszközökkel, személyes és társadalmi üzenet				
1	Bemutatkozás Személyes emléma elkészítése szabadon választott eszközökkel		- adott feladatmegoldás érdekében ötleteiből rendszert alkot, a célok érdekében alkalmas kifejezési eszközöket és technikákat választ, az újszerű ötletek megvalósítása érdekében szabályokat újraalkot. - Személyes érdeklődésében jelenlevő, társadalom- vagy természettudományos ismeretei által megalapozott absztrakt fogalmak megjelenítése jelen korunk képalkotó lehetőségeivel.	Egyéni munka Az óra végén kirakott emlékek alapján találgassák alkotójuk beállítódását A pedagógus is megalkotja személyes emlékéjét, vizuálisan ismereteket közölve magáról, a tantárggyal kapcsolatban vallott nézeteiről, pedagógiájának súlypontjairól
I. Korszak, stílus, műfaj (Az alkotva befogadás elve alapján tervezett feladatok)				
	Tájképek átváltozása		Tanulási eredmények A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:	

2	Prezentáció öszeállítása (otthoni munka) digitális formában annak bemutatására, hogyan egy-egy korszak embere miért festett tájképet, mi volt a kifejezési szándék, milyen célok irányították az alkotót	interaktív mű, művészi hatás, parafrázis	– alkotó és befogadó tevékenységei során érti, és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit; – a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységébe is beilleszti; – adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres; – az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti; – alkotó feladatmegoldásai során az elraktározott, illetve a folyamatosan újraalkotott belső képeit, képzeteket szabadon párosítja a felkinált tartalmi elemek és látványok újrafogalmazásakor, amelyet indokolni is tud; – a vizuális megjelenések elemzése és értelmezése során a befogadó és az alkotó szerepkört egyaránt megismerve reflexióit szemléletesen és szakszerűen fogalmazza meg szövegesen és képi megjelenítéssel is; – a művészi hatás megértése és magyarázata érdekében összehasonlít, és következtetéseket fogalmaz meg a különböző művészeti ágak kifejezési formáival kapcsolatban; – adott és választott vizuális művészeti témában önállóan gyűjtött képi és szöveges információk felhasználásával részletesebb helyzetfeltáró, elemző, összehasonlító, projektmunkát végez; – érti és megkülönbözteti a klasszikus és a modern művészet kultúrtörténeti összetevőit, közlésformáinak azonosságait és különbségeit; – adott feladatnak megfelelően alkalmazza az analóg és a digitális prezentációs technikákat,	Páros munkában készült prezentáció bemutatása
3	Gyűjtött képanyagból kiválasztott tájkép grafikai átalakítása			Egyéni munka grafikai eszközökkel (filctoll, tus nádtoll, ecset) Edvard Munch Sikolya fametszetben Nolde fametszetei, Van Gogh tájrajzok

4-5	Tájszobor különböző anyagokból.		illetve az ezekhez kapcsolható álló- és mozgóképi lehetőségeket. Fejlesztési feladatok és ismeretek - Adott vagy választott – vizuális művészet által is feldolgozott – problémák, jelenségek (pl. személyes, környezeti, tudományos, társadalmi, művészeti) önálló feldolgozása és tudatos, vizuális jellegű bemutatása (pl. prezentáció, hagyományos tabló, táblaképpel kísért kiselőadás) a szakszerű kutatás lépéseinek érvényesítésével (pl. cél megfogalmazása, információgyűjtés, beleértve a felhasznált forrás megjelenítését, elemzés, szelektálás, lényegkiemelés). A probléma/téma megfelelő, hatásos bemutatása érdekében a optimális műfaj, stílus, kifejezési eszköz megválasztása, tervezett felhasználása, csoportmunkában is - Meglévő művészettörténeti tudás felhasználásával és célirányos megfigyelések, elemzések alapján reflektív alkotások létrehozása (pl. grafika, fotó, film, festmény, fotósorozat, kollázs), adott történelmi korok, korszakok jellemző problémáinak, jelenségeinek (pl. szabadság, érték, szakralitás, humánus, szülő-gyermek viszony, bűn, identitás, szépség) változását tükröző vizuális művészeti megjelenések megértése és mások számára is érthető bemutatása érdekében, mindezt csoportmunkában is - Egy választott művészettörténeti korszakra, stílusirányzatra (pl. gótika, reneszánsz, barokk, realizmus, századforduló izmusai, op-art, pop-art, land-art, hiperrealizmus) jellemző probléma (pl. valósághoz, transzcendenshez, társadalmi vagy tudományos változásokhoz való viszony) kapcsán önálló információgyűjtés, a probléma, téma önálló értelmezése a vizualitás lehetőségeit is	Kunl György, Zsemlye Ildikó tájszobrai Egyéni munka folytatható anyaghasználat (pl. fa, textil, karton festékfújással egységesítve) (Agyag használata esetében félbehagyott munka száradást gátló csomagolása a következő alkalomig)
-----	---------------------------------	--	--	---

			<i>felhasználva (pl. fotósorozattal, poszterrel, prezentációval), reflektálva napjaink kifejezési nyelvére</i>	
IV. Digitális képképzés, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség				
6	Magyar táj, magyar ecsettel	közösségi média, társadalmi nyilvánosság	- <i>Többféle célt (pl. oktatás, szórakozás, információszolgáltatás, közösségépítés) szolgáló, választott online tartalom, megjelenés elemző vizsgálata a vizuális jellemzők leírása és elemzése céljából, egyénileg és csoportmunkában is</i>	Csoportmunka, órai internethasználat Turisztikai, utazási oldalak képanyagának elemzése. Ideális turisztikai célpontot keresése, valamint a hozzájuk köthető festmények kutatása a magyar festészet történetéből Markó Károly, Egry József, Paál László Internetes képkereséssel tájképek gyűjtése a “magyar tájról”
	VI. Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya			
7-8	Tájseb	fenntartható fejlődés, ökológiai lábnyom	- <i>A fenntarthatóság és környezettudatosság irányelveinek megfelelő ideális élettér (pl. lakás, kert, park, falu, város, iskola, úthálózat) természeti és épített, tárgyi környezetének harmóniájára, egyensúlyára fókuszáló tervezés (pl. környezetbe olvadó építészet, land art), a kortárs környezetalkítás jellemzőinek, a designgondolkodás problémamegoldásra ösztönző lehetőségeinek inspiratív felhasználásával, csoportmunkában is</i>	Fotók az emberi beavatkozás nyomairól Vita a képek alapján Tájkép festése idilli tájról, majd a kész kép grafikus továbbalakításával (tollal, szénrel, grafit) az ember romboló munkájának bemutatása. Egyéni munka
I. Korszak, stílus, műfaj (Az alkotva befogadás elve alapján tervezett feladatok)				
9	Csendélet mai korunk tárgyaiból,		- <i>Adott vagy választott – vizuális művészet által is feldolgozott – problémák, jelenségek (pl. személyes, környezeti, tudományos,</i>	Csendéleti beállítás készítése mai korunk tárgyaiból, ételeiből, és fotózása, majd mellérendelhető, asszociatív vagy formai-

10	ételeiből. Otthoni munka alapján történő bemutatás Személyes tárgykollázs-doboz	művészi hatás, parafrázis	társadalmi, művészeti) önálló feldolgozása és tudatos, vizuális jellegű bemutatása (pl. prezentáció, hagyományos tabló, táblaképpel kísért kiselőadás) a szakszerű kutatás lépéseinek érvényesítésével (pl. cél megfogalmazása, információgyűjtés, beleértve a felhasznált forrás megjelenítését, elemzés, szelektálás, lényegkiemelés). A probléma/téma megfelelő, hatásos bemutatása érdekében a optimális műfaj, stílus, kifejezési eszköz megválasztása, tervezett felhasználása, csoportmunkában is	kompozíciós kapcsolódású bármely, a művészet történetében megjelenő klasszikus alkotással való párosítás Hogyan használja fel jelentések érdekében a XX. századi művészet a tárgyakat pl. Arman, Spoerri Tárgykollázs készítése, kisméretű, dobozba illeszthető, hozott tárgyak használatával, ragasztott festett kiegészítésekkel. (Otthoni befejezés). Egyéni munka
II. Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet				
11	Absztrakt kifejezés tárgyakkal	koncepció, önreflexió/társadalmi reflexió, kísérletiművészet	Tanulási eredmények - alkotó és befogadó tevékenységei során érti, és komplex módon használja a vizuális nyelv eszközeit; - az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti; - alkotó feladatmegoldásai során az elraktározott, illetve a folyamatosan újraalkotott belső képeit, képzeletét szabadon párosítja a felkinált tartalmi elemek és látványok újrafogalmazásakor, amelyet indokolni is tud; - adott vagy választott kortárs művészeti üzenetet személyes viszonyulás alapján, a társadalmi reflexiók kiemelésével értelmez; - képalkotás és tárgyformálás során autonóm módon felhasználja személyes tapasztalatait a	Társadalmi szituációk kifejezése apró tárgyhalmazzal páros munkában Dokumentáció fotó segítségével

			<i>hiteles kifejezési szándék érdekében a választott médiumnak is megfelelően;</i> Fejlesztési feladatok és ismeretek - <i>Elvont tartalmak megjelenítésére szabadon kísérletezzen önállóan tervezett anyaghasználatból alkotott plasztikus mű létrehozásával</i> - <i>Személyes érdeklődésében jelenlevő, társadalom- vagy természettudományos ismeretei által megalapozott absztrakt fogalmak megjelenítése jelen korunk képalkotó lehetőségeivel.</i>	
II. Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet III. A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás				
12	Átfolyó jelenetek Tárgyhalmaz társadalmi szituációkat kifejező mozgásának rögzítése stop-motion technikával	konceptió, önreflexió/társadalmi reflexió, kísérleti művészet	- <i>Egyszerű animációs technikák (pl. tárgymozgatás, papírkivágás, homokba rajzolás) felhasználásával, változatos célokat (pl. reklámfilm, zenei klip, adott vers inspirálta filmetűd) következetesen szolgáló mozgókép elkészítése csoportmunkában, és a produktum közös értelmezése, értékelése</i> - <i>Példák alapján a mozgókép hatásmechanizmusának elemző vizsgálata különféle szempontok alapján (pl. hangulatkeltés, montázs, sztereotípiák, eredeti megoldások, célközönség elérése)</i>	Folyamatok rögzítése stop-motion technikával. Szerkesztés és bemutatás Hang és zenei hatások választása Páros munka
II.Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet Absztrakt tartalmak síkképi kifejezéssel				

13	Mit akar ez ábrázolni?	koncepció, önreflexió/társadalmi reflexió, kísérleti művészet	- a vizuális megjelenések elemzése és értelmezése során a befogadó és az alkotó szerepkört egyaránt megismerve reflexióit szemléletesen és szakszerűen fogalmazza meg szövegesen és képi megjelenítéssel is; - a művészi hatás megértése és magyarázata érdekében összehasonlít, és következtetéseket fogalmaz meg a különböző művészeti ágak kifejezési formáival kapcsolatban; - adott vagy választott kortárs művészeti üzenetet személyes viszonyulás alapján, a társadalmi reflexiók kiemelésével értelmez; - Személyes érdeklődésében jelenlevő, társadalom- vagy természettudományos ismeretei által megalapozott absztrakt fogalmak megjelenítése jelen korunk képalkotó lehetőségeivel.	Képek keresése csoportban <i>nonfiguratív</i> (lírai, konstruktív, expresszív) és <i>strukturalista</i> alkotások keresőszavaira (Keressenek képeket magyar alkotókkal is pl. Gyarmathy Tihamér, Rozsda Endre) Vélemény írása egy képzeletbeli kiállítást látogató szemszögéből Egyéni munka
14	Nonfiguratív alkotás természeti jelenségek kapcsán			Kép készítése nonfiguratív, asszociatív megközelítéssel természeti jelenségeket, fizikai állapotokat idéző fogalmakhoz (egyenletes áramlás, szilárdság, áttetszőség, rend, metamorfózis) Vegyes technika, kollázs, festés Egyéni munka
Absztrakt tartalmak plasztikai kifejezéssel				

15-16	Plasztikai kifejezés drótváz-alapú papírmáséval	koncepció, önreflexió/társadalmi reflexió, posztmodern jelenségek, kísérleti művészet	– Személyes érdeklődésében jelenlevő, társadalom- vagy természettudományos ismeretei által megalapozott absztrakt fogalmak megjelenítése jelen korunk képzőművészeti lehetőségeivel. – Szobrászati anyaghasználat és kifejezés tekintetében ismerje meg a XX. századi magyar szobrászat jelentősebb alkotásait. keressen összefüggéseket a művészi kifejezés és anyaghasználat kapcsolatában. – Elvont tartalmak megjelenítésére szabadon kísérletezzon önállóan tervezett anyaghasználattal alkotott plasztikus mű létrehozásával	Magyar szobrászat a XX. században Nonfiguratív szobrászat Elvont fogalom kifejezése drótváz papírmásé technikával. Vázlatkészítő előzmény. Fotóval dokumentált helyszín keresése az elkészült munkának Otthoni munka keretében: Helyezzék el plasztikájuk arányosan módosított képét (fotó vagy rajz segítségével) a helyszín képi terében manuálisan vagy digitális eszközökkel
-------	--	---	--	---

III. Digitális képzőművészet, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség

17	Saját alkotások Youtuberként történő bemutatása a műfaj sajátosságainak megismerésével és felhasználásával	új média, közösségi média, társadalmi nyilvánosság	- Példák alapján a sztárjelenség kulturális háttérének elemző vizsgálata és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. fiktív szuperhős bemutatása különböző vizuális eszközökkel, szelfikészítés különböző kifejezési szándék érdekében, youtuber témák gyűjtése különböző szempontok szerint, vlog készítése szokatlan/abszurd témában), a személyes célok következtetés alkalmazása érdekében (pl. profilkészítés, kreatív „instasztori” készítése	Az elkészült munkák és fotódokumentációk bemutatása youtuber kifejezési formában. Lehetőség szerint mozgóképes rögzítés Egyéni munka, bemutatás a közösség előtt
----	---	--	--	---

II.félév

III. A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás, Mozgóképi kifejezőeszközök, elemek hatásának felhasználása alkotásban

			Tanulási eredmények - bemutatás, felhívás, történetmesélés érdekében térbeli és időbeli folyamatokat, történéseket, cselekményeket különböző eszközök segítségével rögzít;	
--	--	--	---	--

18	Film kifejező eszközeinek hatása	technikai kép, filmnyelvi eszközök, montázs	- tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; - valós célokat szolgáló, saját kommunikációs helyzetnek megfelelő, képes és szöveges üzenetet felhasználó vizuális közlést hoz létre társaival együttműködésben is; - szabadon választott témában társaival együtt ok-okozati összefüggéseken alapuló történetet alkot, amelynek részleteit vizuális eszközökkel is magyarázza, bemutatja; - adott téma újszerű megjelenítéséhez illő technikai lehetőségeket kiválaszt és adott vizuális feladatmegoldás érdekében megfelelően felhasznál; - technikai képnél és a számítógépes környezetben felismeri a manipuláció lehetőségét, és érti a befolyásolás vizuális eszközeinek jelentőségét; - egyéni munkáját hajlandó a közösségi alkotás érdekei alá rendelni, a hatékonyság érdekében az együttműködésre törekszik.	Kedvenc filmjelenet bemutatása, közös elemzése a képi hatások, filmes kifejező eszközök oldaláról. Egyéni munka.
19-20	Forgatási szituáció Filmforgatás, jelenetelés. (Jelenet, forgatási szituáció)		Fejlesztési feladatok és ismeretek - Példák alapján a filmnyelv eszközeinek (pl. képkivágás, kameraállás, kameramozgás, fény, hang, vágás/filmidő) elemző vizsgálata során önálló következtetések megfogalmazása és a tapasztalatok felhasználása adott cél (pl. elbeszélés, figyelemfelhívás, tájékoztatás, ismeretterjesztés), illetve adott cél továbbgondolása (pl. rövidfilmek készítése az eltérő szereplők szemszögéből, antireklám/antikampányfilm, álhírműsor, fiktív ismeretterjesztő filmkészítés) mozgóképi megjelenések létrehozása érdekében csoportmunkában - Példák alapján a mozgókép hatásmechanizmusának elemző vizsgálata különféle szempontok alapján (pl. hangulatkeltés, montázs, sztereotípiák, eredeti megoldások, célközönség elérése)	Rövid jelenet írása megelőző fotózás alapján. Forgatási csoport alakítása Szereplőválogatás. Időterv és helyszín. Forgatás. Vágás és utómunkák. Közös filmnézés Csoportmunka

V. Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás

21	Térlefedések	térszervezés, design, divat	Tanulási eredmények - a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi; a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységébe is beilleszti; - adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres; - új ötleteket is felhasznál képek, tárgyak, terek megjelenítésének, átalakításának, rekonstruálásának megvalósításánál síkbeli, térbeli és időbeli produktumok létrehozása esetében; - adott szempontok alapján érti és megkülönbözteti a történeti korok és a modern társadalmak tárgyi és épített környezetének legfontosabb jellemzőit - tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; Fejlesztési feladatok és ismeretek - Az építészettörténet különböző korszakaiból (pl. ókor, romanika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika, szecesszió, modern, posztmodern, kortárs) választott példák összehasonlító vizsgálata, csoportosítása különböző szempontok szerint (pl. funkció, szerkezet, építőanyag, térlefedés, tömeg, homlokzattagolás), a tapasztalatok különböző játékos vizuális megjelenítésével (pl. gyors szabadkézi rajz, alaprajz rekonstruálása, makett készítése)	Vázlatrajzok készítése és internetes gyűjtőmunka térszerkezetekről történetiségük figyelembe vételével. Eddigi ismeretek felmérése Csoportmunka Térépítés egy egyiptomi templom (Karnak) alaprajzi rekonstrukciójára. Száritott agyagtömbök formára szeletelése vagy hungarocell elemek alakítása Csoportmunka Kupola és boltívsor reduktív szerkezeti rekonstrukciója csoportmunkában Közös megfelelő anyagválasztás (agyag vagy papír) Technikai megoldás közös megbeszélése. Kós Károly Elefántház, Panthenon, Hagia Sophia, Colosseum
22-23	Építés alaprajzi rekonstrukción			
24-25	Kupolák Boltívek			

V. Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás Tervezés, design tartalmakat hordozó feladatok IV. Digitális képkalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség				
26-27	Lorenzo de' Medici mobilja	újmédia, virtuális világ, közösségi média, társadalmi nyilvánosság	- Személyes példák alapján az aktuális divatot és annak rövid távú változásait befolyásoló tényezők (pl. tárgyi környezet, fogyasztói szokások, társadalmi-gazdasági-kulturális háttér) elemző vizsgálata kreatív feladatokban (pl. stíluslap készítése, karakterteremtés adott szempontoknak megfelelően, fiktív brand tervezése adott cél érdekében) a saját identitás erősítése céljából - Többféle célt (pl. oktatás, szórakozás, információszolgáltatás, közösségépítés) szolgáló, választott online tartalom, megjelenés elemző vizsgálata a vizuális jellemzők leírása és elemzése céljából, egyénileg és csoportmunkában is	Mobiltelefon és telefontok tervezés Lorenzo de' Medici vagy Richelieu bíboros számára. Adott korszak stíluselemeinek felhasználása. Funkciók és alkalmazások megjelenítése. Reklámananyag készítése a tárgyhoz. Grafikai eszközök
VI. Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya				
28	Élhető város -zöld város Településtörténet, gyűjtőmunka prezentációja	fenntartható fejlődés, személyes/közösségi tér, ökológiai lábnyom, ergonómia, minimál tér	Tanulási eredmények - személyes élményei alapján elemzi a tárgy- és környezetkultúra, valamint a fogyasztói szokások mindennapi életre gyakorolt hatásait és veszélyeit, és ezeket társaival megvitatja; - adott vagy választott célnak megfelelően környezetátalakítás érdekében, társaival együttműködésben, környezetfelméréssel alátámasztva, tervet készít, amelyet indokolni is tud; - tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások	Csoportmunka. Egy adott, és ismert, az iskola közvetlen környezetében ténylegesen ismerhető városrész képének alakulásának vizsgálata az elmúlt évszázadban, dokumentumok (kép, fotó, metszet, leírás) gyűjtésével. Kutatómunka bemutatása.

29-30	Zöld város projektek hazánk városaiban. Adott városrész áttervezése		számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; - vizuális megjelenéseket, alkotásokat újraértelmez, áttervez és módosított kifejezési szándék vagy funkció érdekében újraalkot; - a leghatékonyabb megoldás megtalálása érdekében felméri a megoldási lehetőségeket és azok feltételeit, amelyek komplex mérlegelésével hoz döntést az adott feladatokban. Fejlesztési feladatok és ismeretek - A történeti korok és a modern társadalmak környezetalakítási jellemzőinek kritikus felhasználásával, esztétikai és funkcionális szempontok érvényesítésével saját, közvetlen környezetben megoldásra váró környezeti problémák (pl. kocogók, futók számára megfelelő hely, szemétgyűjtés, -tárolás, csomagolások csökkentése) megoldásához tervek, koncepciók elkészítése, csoportmunkában is, a koncepció jól értelmezhető vizuális és szöveges bemutatásával - A fenntarthatóság és környezettudatosság irányelveinek megfelelő ideális élettér (pl. lakás, kert, park, falu, város, iskola, úthálózat) természeti és épített, tárgyi környezetének harmóniájára, egyensúlyára fókuszáló tervezés (pl. környezetbe olvadó építészet, land art), a kortárs környezetalakítás jellemzőinek, a designgondolkodás problémamegoldásra ösztönző lehetőségeinek inspiratív felhasználásával, csoportmunkában is	Rajzos terv, meglévő, valós és ismert városrész (közvetlen környezet) tervrajzának átalakításával. Egyéni munka Gyűjtőmunka csoportmunkában. Példák a passzív házak, zöld házak és tájba illeszkedő házak hazai és külföldi kortárs megoldásairól. (magyar népi építészet, viking házak, izlandi házak, pueblo, dogon). Kutatás bemutatása prezentációk formájában Formai és funkcionális szempontok alapján tájba illeszkedő épületek tervezése. Egy érintetlen természeti környezetet mutató fotó használata (lehet papír alapú nagyítás vagy digitális technika) amelybe kollázs vagy montázs technikával készítenek az adott környezetbe illő lakóhelyet, “zöld házat”. Egyéni munka
31-32	Passzív házak, tájba illeszkedő házak tervezése			

III.A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás Médiaismereti tartalmú feladatok feldolgozására ajánlott feladatok leírása

33-34	Fikció és valóság a híryananyagban	média, médium, sztereotípiák, célközönség/célcsoport, reprezentált valóság/virtuális valóság	Tanulási eredmények - adott és választott vizuális művészeti témában önállóan gyűjtött képi és szöveges információk felhasználásával részletesebb helyzetfeltáró, elemző, összehasonlító, projektmunkát végez; - megfelelő érvekkel alátámasztva, mérlegelő szemlélettel viszonyul az őt körülvevő kulturális környezet vizuális értelmezéseinek mediális csatornáihoz, amit társaival is megvitát; - különböző mediális produktumokat vizuális jelrendszer, kommunikációs szándék és hatáskeltés szempontjából elemez, összehasonlít, és következtetéseit társaival is megvitátja; - technikai képnél és a számítógépes környezetben felismeri a manipuláció lehetőségét, és érti a befolyásolás vizuális eszközeinek jelentőségét - egyéni munkáját hajlandó a közösségi alkotás érdekei alá rendelni, a hatékonyság érdekében az együttműködésre törekszik. Fejlesztési feladatok - A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság összehasonlító vizsgálata és önálló bemutatása különböző mediális megjelenések esetében (pl. hírműsor/hírportál, tévéreklám, valóságshow, dokumentumfilm) - Többféle célt (pl. oktatás, szórakozás, információszolgáltatás, közösségépítés) szolgáló, választott online tartalom, megjelenés elemző vizsgálata a vizuális jellemzők leírása és elemzése céljából, egyénileg és csoportmunkában is - .. mozgóképek készítése csoportmunkában, és a produktum közös értelmezése, értékelése - ..a mozgóképek hatásmechanizmusának elemző vizsgálata különféle szempontok alapján (pl. hangulateltetés, montázs, sztereotípiák, eredeti megoldások, célközönség elérése)	Sajtófotók részleteinek megfigyelése és következtetés a tartalmakra Hírcím és hír írása ismeretlen tartalmú sajtófotóhoz Egyéni munka Azonos híryananyag alapján csoportmunkában fiktív riportfilm készítése más-más hírszereplő nézőpontjából
-------	---	--	---	--

Tanári kézikönyv a vizuális kultúra tantárgy tanításához

10. osztály

A 2020-ban kiadott Nemzeti alaptanterv és a kapcsolódó kerettanterv alapján

OH-VIZ10

Tanmenetjavaslat



**OKTATÁSI
HIVATAL**

Bevezetés

A tanmenetjavaslat az újonnan megjelent módszertani kézikönyv melléklete, a benne megjelölt feladatok a módszertani kézikönyv feladatait jelentik. A módszertani kézikönyv megalkotásának alapvető oka a 2020-ban kiadott Nemzeti alaptanterv változása, ami a praktikus, mindennapi gyakorlatot érintő kerettantervi szabályozás változását is indukálta. A módszertani kézikönyv elkészítésekor a kerettanterv fejlesztési feladatai és ismeretei részéből létrehoztunk egy speciális válogatást, ami leginkább egy helyi tanterv megjelenésére hasonlít, és a kerettanterv ily módon kiválogatott fejlesztési feladatait konkretizáltuk tovább tanulóinak tevékenységek leírásában, ezáltal feladatokat rendeltünk (rendszerint) több fejlesztési feladat teljesítésére. A tanmenetjavaslatban a könnyebb eligazodás kedvéért a vizuális kultúra tantárgy fő témakörei alapján kategorizáltuk a módszertani kézikönyv feladatait. A képességfejlesztés tartalmait igyekeztünk a vizuális kultúrában hagyományosan használt közismert és közérthető elnevezésekkel megjeleníteni.

A kerettantervek egységes szerkezete miatt a vizuális kultúra tantárgy kerettanterve is fő témakörök alá rendeli a fejlesztési feladatokat és ismereteket, sőt az elenyészően kevés fogalmi ismeretet is, de a témakörök itt nem alkotnak lineáris, időbeli egymásutániságot igénylő sorrendet, mint a legtöbb tantárgy kerettanterve, hanem egy-egy tanulói feladat több fő témakör alá sorolt fejlesztési feladatot is teljesít. A tanmenetek készítésekor fontos információ a témakör feldolgozására rendelt óraszám. Ez a vizuális kultúra esetében, az előbbiek tükrében, inkább arányszámot jelent, mintsem tanulói tevékenységekre jutó töredék óraszámok számolgatásának kényszerét. A módszertani kézikönyvek szövegében több helyen is írunk javaslatokat a mikroszintű tervezés életet követő folyamatának segítésére, ezekkel a gondolatokkal összhangban ajánljuk a tanmenetjavaslat használatát is. Az új tantervek szövege konkrétan vagy sorok közé rejtetten utal a módszertan megújításának gyakorlati összetevőire, így a differenciálásra, az aktív tanulás (és változatai, a jelenségalapú tanulás, a projektben szervezett tanulás) fontosságára. A korszerű módszertan kifejezetten épít a tantárgyi kapcsolatok rendszerére, ami természetesen befolyásolhatja egy-egy téma időbeli tervezését. A megújult pedagógiai szemléletet tükröző gyakorlatból következik az is, hogy a tanmenetjavaslat valóban *javaslat*. Egyfajta láncozata a módszertani kézikönyv feladatrendszerének, ami ugyancsak példa, semmiképpen sem szabályrendszer, hanem a kerettanterv mint szabályrendszer gyakorlati fordításának egy lehetséges változata.

A tanmenetjavaslat adaptálásakor érdemesnek látszik az iskola saját „tanév rendjében” szereplő időtervet használni, ahol megjelennek az iskola sajátos ünnepei, tanórán kívül szervezett tanulási alkalmak, azért, hogy a vizuális kultúrában adódó lehetőségeket, például a tárgykészítésre, plasztikai feladatok munkásság megvalósítására szánt időkeretet hatékonyan tudjuk felhasználni. A gyakorlat az iskolai életben gyakran kíván meg tőlünk rugalmas alkalmazkodást a pedagógiai folyamat újratervezésében. Egy-egy, a jelenségalapon szervezett tanulás szempontjából bekövetkező, előre nem várt program, motivációs töltést hordozó élmény megkívánhatja a tanmenetben rögzített feladatok megváltoztatását. Egy jól sikerült közös osztályprogram, egy munkásabbnak látszó, de élvezettel végzett ünnepi készülődés jelentősen átírhatja az év elején tervezetteket, ezért jó, ha saját tanmenetünket (nem formálisan, inkább lényegi szinten) naprakészen tartjuk, azaz figyelünk arra, hogy minden tantervi témakör megfelelő *arányban* jelenjen meg a tanév során. A hosszú távú pedagógiai tervezést

a gyakorlatban megkönnyíti, ha a tanmenetjavaslat igencsak egyszerűsített változatát (óra sorszáma, téma) a KRÉTA rendszer saját (az oldalról letölthető) tanmenetsablonjába másoljuk át, ami importálható a rendszerbe, ezáltal naptáralapú tervező dokumentumként illeszkedik a tanév valódi rendjéhez.

Nagyon reméljük, hogy kedves kollégánk jelenléti oktatási rendszerben használhatja fel a tanmenetjavaslatot, jó és örömteli munkát kívánunk:

Bakos Tamás – Nyitrai Péter – Nyitrai Piroska

Óraszámok felosztása

Témák	Tananyag elméleti és gyakorlati feldolgozása	Képességfejlesztés	Teljes óraszám	Kerettantervi órakeret
I. Korszak, stílus, műfaj	Alkotva befogadás, stílusismeret és stílusgyakorlat Gótika másként Éppen hogy önarckép Szép álmok Változó nézőpont Chaplin a kisember Változó nézőpont	Stílusismeret, stílushasználat	6	6
II. Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet	Személyes kifejezés Fémálarc Drótszobor Sakk-matt	Plasztikai és sík-képi kifejezés képességei	5	5
III.A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás	Mozgóképi közlés értelmezése, alkotása Séta a szoborparkban A helység kalapácsa Modern idők	Mozgóképi történetmesélés képességei	4	4
IV. Digitális képalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség	Kifejezés a közösségi digitális médiával Chaplin, a kisember Hír vagy valóság?	Digitális vizuális kommunikációs képességek	3	3

V. Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás	Tárgytervezés, modellezés, re-konstrukció Környezetben található épület áttervezése Gaudi-pad Organikus formák inspirációjára készülő terv és makett Két keréken, egy keréken.	Tervezési, modellezési képességek	8	8
VI. Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya	Környezetvédelem, környezet-formálás Környezetben található épület áttervezése. Gaudi-pad Kerékpárút Civilizált installáció	Környezettudatos tervezési képességek	8	8

Tanmenetjavaslat

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. Korszak, stílus, műfaj				
1. ó. . 2. ó.	Gótika másként	Interaktív mű, parafrázis, művészi hatás.	Meglévő művészettörténeti tudás felhasználásával és célirányos megfigyelések, elemzések alapján reflektív alkotások létrehozása (pl. grafika, fotó, film, festmény, fotósorozat, kollázs), adott történelmi korok, korszakok jellemző problémáinak, jelenségeinek (pl. szabadság, érték, szakralitás, humánus, szülő-gyermek viszony, bűn, identitás, szépség) változását tükröző vizuális művészeti megjelenések megértése. és mások számára is érthető bemutatása érdekében, mindezt csoportmunkában is.	Jellegzetes gótikus katedrális részletei fény-másolaton vagy digitálisan a tanulókkal megosztva (zsámbéki öregtemplom részlete, párizsi Notre Dame, Mátyás templom Schulek Frigyes átépítésével előálló részletei stb...). Atfestés temperával Monet stílusában. Paul Klee és Picasso önarcképei. Önarckép készítése absztrakcióval tükör és fénykép segítségével.

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
3. ó.	Éppen hogy ön-arckép		Egy választott művészettörténeti korszakra, stílus-irányzatra (pl. gótika, reneszánsz, barokk, realizmus, századforduló izmusai, op-art, pop-art, land-art, hiper-realizmus) jellemző probléma (pl. valósághoz, transzcendenshez, társadalmi vagy tudományos változásokhoz való viszony) kapcsán önálló információgyűjtés, a probléma, téma önálló értelmezése a vizualitás lehetőségeit is felhasználva (pl. fotósorozattal, poszterrel, prezentációval), reflektálva napjaink kifejezési nyelvére.	Marc Chagall, Salvador Dali munkásságából álomszerű, szürreális jellemzőket hordozó képek. Álomfestmény készítése.
4–5. ó.	Szép álmokat!			
6. ó.	Változó nézőpont			Pablo Picasso kubista kompozíciói. Hagyományos csendéleti beállítás rajza nézőpontváltással. Kréta, rajzszen.
II. Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet				
7. ó.	Fémálarc	Koncepció, önreflexió/ társadalmi reflexió, posztmodern jelenségek, kísérleti művészet	Szobrászati anyaghasználat és kifejezés tekintetében ismerje meg a tanuló a XX. századi magyar szobrászat jelentősebb alkotásait (Szervátius Tibor, Schaar Erzsébet, Borsos Miklós, Vilt Tibor, Melocco Miklós és Kovács Margit), keressen összefüggéseket a művészi kifejezés és anyaghasználat kapcsolatában.	Kutatómunka: Készítsenek prezentációt Schaár Erzsébet és Vilt Tibor párhuzamos életrajzából! A két művész alkotásainak összehasonlítása.
8–9. ó.	Drótszobor		Elvont tartalmak megjelenítésére szabadon kísérletezzen önállóan tervezett anyaghasználattal alkotott plasztikus mű létrehozásával.	Arclenyomat alufóliával. Színezés festékszíróval. Vilt Tibor: Gúzsba kötve (szorongás) című alkotása. Rajz szénrel és plasztika kötöződróttal, kábellel.
III.A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás				
10. ó.	Séta a szoborparkban	Filmnyelvi eszközök, montázs.	Példák alapján a filmnyelv eszközeinek (pl. képkivágás, kameraállás, kameramozgás, fény, hang, vágás/filmidő) elemző vizsgálata során önálló következtetések megfogalmazása és a tapasztalatok felhasználása adott cél (pl. elbeszélés, figyelemfelhívás, tájékoztatás, ismeretterjesztés), illetve adott cél tovább-	Filmkészítés az eddigi plasztikai munkákról Kiállításlátogatás szoborparkunkban címmel.

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			gondolása (pl. rövidfilmek készítése az eltérő szereplők szemszögéből, antireklám/anti-kampányfilm, álhírműsor, fiktív ismeretterjesztő filmkészítés) mozgóképi megjelenések létrehozása érdekében, csoportmunkában. A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság összehasonlító vizsgálata és önálló bemutatása különböző mediális megjelenések esetében (pl. hírműsor/hírportál, tévéreklám, valóságshow, dokumentumfilm)	
II. Kortárs művészeti jelenségek – Művészi koncepció, személyes és társadalmi üzenet				
folytatólagos 11–12. ó.	Sakk-matt	Koncepció, önreflexió/társadalmi reflexió, posztmodern jelenségek, kísérleti művészet.	A tanuló személyes érdeklődésében jelenlevő, társadalom- vagy természetudományos ismeretei által megalapozott absztrakt fogalmak megjelenítése jelen korunk képalkotó lehetőségeivel.	Színes, kifejező képalakítás a sakk hierarchikus rendszerében, egyéni társadalmi reflexióval.
III.A vizuális közlés hatásmechanizmusa – Vizuális információfeldolgozás				
13–14. ó.	A helység kalapácsa Villámló szemek	Média, médium, technikai kép, filmnyelvi eszközök, montázselv, sztereotípiák, célközönség/célcsoport, reprezentált valóság/virtuális valóság.	Példák alapján a filmnyelv eszközeinek (pl. képkivágás, kameraállás, kameramozgás, fény, hang, vágás/filmidő) elemző vizsgálata során önálló következtetések megfogalmazása és a tapasztalatok felhasználása adott cél (pl. elbeszélés, figyelemfelhívás, tájékoztatás, ismeretterjesztés), illetve adott cél továbbgondolása (pl. rövidfilmek készítése az eltérő szereplők szemszögéből, antireklám/antikampányfilm, álhírműsor, fiktív ismeretterjesztő filmkészítés) mozgóképi megjelenések létrehozása érdekében csoportmunkában. A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság összehasonlító vizsgálata és önálló bemutatása különböző mediális megjelenések esetében (pl. hírműsor/hírportál, tévéreklám, valóságshow, dokumentumfilm).	Az irodalmi mű képi lehetőségeinek megkeresése filmes adaptációhoz. Rajzos storyboard. Irodalmi jelenet mozgóképbe vagy képsorozatba történő feldolgozása szereplőkkel. Csoportmunka.

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
15–16.ó	Modern idők régen és most	Média, médium, technikai kép, filmnyelvi eszközök, montázselv, sztereotípiák, célközönség/célcsoport, reprezentált valóság/virtuális valóság, animáció.	Egyszerű animációs technikák (pl. tárgymozgatás, papírkivágás, homokba rajzolás) felhasználásával, változatos célokat (pl. reklámfilm, zenei klip, adott vers inspirálta filmetűd) következetesen szolgáló mozgókép elkészítése csoportmunkában, és a produktum közös értelmezése, értékelése. Példák alapján a mozgókép hatásmechanizmusának elemző vizsgálata különféle szempontok alapján (pl. hangulatkeltés, montázs, sztereotípiák, eredeti megoldások, célközönség elérése) (KET, magyar nyelv és irodalom).	Modern idők című Chaplin-film. Reisenbüchler Sándor montázsfilmjei. (1812, Isten veled kis sziget. Ez utóbbi témájában is közelít a feladathoz.) Montázsfilm készítése a technokrata társadalomra jellemző gyűjtött képekből. Csoportmunka.
IV. Digitális képalkotás, közösségi média – Digitális tartalom-előállítás, személyesség, I. Korszak, stílus, műfaj				
17–18. ó.	Chaplin, a kisember és a többiek, a sztárjelenség.	Virtuális világ, közösségi média, társadalmi nyilvánosság.	Példák alapján a sztárjelenség kulturális háttérének elemző vizsgálata és a tapasztalatok felhasználása játékos feladatokban (pl. fiktív szuperhős bemutatása különböző vizuális eszközökkel, szelfikészítés különböző kifejezési szándék érdekében, youtubetémák gyűjtése különböző szempontok szerint, vlog készítése szokatlan/abszurd témában), a személyes célok következetes alkalmazása érdekében (pl. profilkészítés, kreatív „instasztori” készítése).	Kutatómunka a sztárjelenség területén. Prezentált előadások csoportokban. Sztáralkotás a tanulságok alapján csoportmunkában, kép- és szövegalkotásokkal.
19–20. ó.	Hír vagy valóság?	Újmédia, virtuális világ, közösségi média, társadalmi nyilvánosság.	Választott, személyes tartalmakat bemutató online megjelenések (pl. blog, vlog, személyes profil közösségi médiában) elemzése vizualitás és tartalomszervezés (pl. kép és szöveg aránya, menürendszer/címek és tartalmak megfelelése, színek kommunikációs funkciója, interaktivitás, hipertextualitás) szempontjából, és a tapasztalatok bemutatása és megvitatása egyéni- vagy csoportmunkában.	Beszélgetés, elemzés. Ki mit kedvel és miért az online világban? Tervkészítés osztály-videoblog létrehozására csoportmunkában. Tervek bemutatása. Vita, érvelés, döntés.

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
V. Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás VI. Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya				
20–21. ó.	Környezetben található épület áttervezése.	Térszervezés, design, divat, identitás, brand, designgondolkodás. Ergonómia, személyes/közösségi tér.	Az organikus építészet célkitűzéseinek és formanyelvének (Le Corbusier, Hundertwasser, Gaudi) megfigyelése után valós vagy fiktív gyárépület rajzának kreatív, funkcióváltóztató átalakítása rajzban. A fenntarthatóság és környezettudatosság irányelveinek megfelelő ideális élettér (pl. lakás, kert, park, falu, város, iskola, úthálózat) természeti és épített, tárgyi környezetének harmóniájára, egyensúlyára fókuszáló tervezés (pl. környezetbe olvadó építészet, land art), a kortárs környezetalakítás jellemzőinek, a designgondolkodás problémamegoldásra ösztönző lehetőségeinek inspiratív felhasználásával, csoportmunkában is. Ismerje a tanuló a műemlékvédelem korszerű irányelveit. A lakóhelyén, vagy annak környékén található, felújításra váró épület kapcsán tartson prezentációt. az épületet konzerváló, vagy funkcióváltó átépítéssel kapcsolatban.	Gyűjtőmunka, kiselőadások: Friedensreich Regentag Dunkelbunt Hundertwasser munkássága Gyűjtőmunka a környezetben található, indokoltan áttervezhető épületekről. Épület rajzos áttervezése a korábbi példák stílusismeretének birtokában. Ergonom vonások és a pad funkciója. Az ülőalkalmatosságok történeti áttekintése. Prezentációk csoportmunkában. Padterv Gaudi formavilágában. Kivitelezés papírmáséból. Díszítés organikus mintázattal.
22–23–24. ó.	Gaudí-pad			
25–26–27. ó.	Organikus formák inspirációjára készülő terv és makett	Térszervezés, design, divat, identitás. Személyes/közösségi tér.	Kós Károly, Makovecz Imre és Csete György munkásságának megismerése után organikus szemléletben közösségi tér és környezetének megtervezése. A tervek alapján makett készítése szabadon választott anyag- és eszközhasználatl.	Csete György: Forrásház – Orfű, Ökumenikus kápolna – Beremend, Makovecz Imre: Hagymatikum. Magyarázó vázlatrajzok készítése saját, természeti formából induló elképzelésükről. Épület elkészítése csoportmunkában a terv alapján. Makett papírból.

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
V. Design, divat, identitás – Tervezett környezet, azonosulás				
28–29–30. ó.	Két keréken, egy keréken.	Design, divat, identitás, brand, designgondolkodás.	Személyes példák alapján az aktuális divatot és annak rövid távú változásait befolyásoló tényezők (pl. tárgyi környezet, fogyasztói szokások, társadalmi-gazdasági-kulturális háttér) elemző vizsgálata kreatív feladatokban (pl. stíluslap készítése, karakterteremtés adott szempontoknak megfelelően, fiktív brand tervezése adott cél érdekében) a saját identitás erősítése céljából. Ismerje és prezentáció formájában ismertesse a tanuló társaival a XIX–XX. század magyar tárgykultúrájának egy-egy jellemző termékét, gyártót (pl. Zsolnay épületkerámia, Hollóházi és Herendi porcelán, Csepel biciklik és motorkerékpárok, Ikarusz busz, Kandó mozdony, Ganz gépgyártás, Tisza cipő). Mutassa be az adott termék formatervezésében tettenérhető társadalmi vonatkozásokat, a forma és funkció viszonyát, a termékek ikonikus voltának okait, kultúrkörünkben betöltött szerepüket. Alkotómunkában értelmezze és fogalmazza újra a fentiekből választott témakörének tárgyát. A maga által tervezett és létrehozott alkotásban reagáljon saját korunk elvárásaira.	Kutatás csoportmunkában az ikonikus magyar járművek tárgytörténetben. Prezentált kiselőadások csoportmunkában. Tanulmányok a tárgy funkcionáló részleteiről. Tervezés az ergonóm szabályok betartásával. Formához illő színes designtervek készítése.
VI. Környezet és fenntarthatóság – Természeti és tervezett környezet egyensúlya				
31–32. ó.	Kerékpárút	Fenntartható fejlődés, ergonómia, minimáltér.	Lokális vagy globális környezeti problémára (pl. természet, levegő, víz, fény, közlekedés, fogyasztói szemlélet, nagyvárosi lét, civilizációs fenyegetettség) reflektáló alkotás, produktum (pl. köztéri alkotás, akció, interaktív tér, esemény, szerkezet, közösségi	Tervezés a kerékpárral való iskolába járás megkönnyítéséért létrehozott projekt kivitelezésére. Igények felmérése. Kampányterv.

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			médium kampány, installáció,) tervének, makettjének létrehozása. Az optimális tervek elkészítése érdekében a választott probléma (pl. vízpocsékolás, ballagók lufieregetése, szemetes járda, buszmegálló-rongálás), helyszín (pl. település, köztér, parkoló, víztorony, iskola) és az ideális megjelenítés eszközeinek (pl. eseményművészet, reklám, látvány, hang, filmnyelvi eszközök) tanulmányozása, felmérése egyénileg és csoportmunkában. A fenntarthatóság és környezettudatosság irányelveinek megfelelő ideális élettér (pl. lakás, kert, park, falu, város, iskola, úthálózat) természeti és épített, tárgyi környezetének harmóniájára, egyensúlyára fókuszáló tervezés (pl. környezetbe olvadó építészet, land art), a kortárs környezetalakítás jellemzőinek, a designgondolkodás problémamegoldásra ösztönző lehetőségeinek inspiratív felhasználásával, csoportmunkában is A tapasztalati valóság és a médiában megjelenő reprezentált valóság összehasonlító vizsgálata és önálló bemutatása különböző mediális megjelenések esetében (pl. hírműsor/hírportál, tévéreklám, valóságshow, dokumentumfilm).	Rajzos munkaterv, Gantt-diagram stb. Kiegészítő tárgy terve a kerékpár funkcióhoz (kerékpártáska, csengő, sisak)
33–34. ó.	Civilizált installáció	Fenntartható fejlődés, személyes/közösségi tér, ökológiai lábnyom, ergonómia, minimáltér.	Lokális vagy globális környezeti problémára (pl. természet, levegő, víz, fény, közlekedés, fogyasztói szemlélet, nagyvárosi lét, civilizációs fenyegetettség) reflektáló alkotás, produktum (pl. köztéri alkotás, akció, interaktív tér, esemény, szerkezet, közösségi médium kampány, installáció,) tervének, makettjének létrehozása. Az optimális tervek elkészítése érdekében a választott probléma (pl. vízpocsékolás, ballagók lufieregetése, szemetes járda, buszmegálló-rongálás), helyszín (pl. település, köztér, parkoló, víztorony, iskola) és az ideális megjelenítés eszközeinek (pl. eseményművészet, reklám, látvány, hang, filmnyelvi eszközök) tanulmányozása, felmérése egyénileg és csoportmunkában.	Decaires Taylor: Emelkedő dagály vagy víz alatti szobrai, Mark Coreth: Jégmedve. Iskolai akció terve: felhívás a környezetvédelemre . Installáció készítése a témában az iskola látható terében. Osztálymunka.

Módszertani kézikönyv a vizuális kultúra tanításához

OH-VIZ1112K

Tanmenetjavaslat
11. osztály



Bevezetés

A mintatanmenet az OH-VIZ1112K raktári számú kiadványhoz készült. A tankönyv illeszkedik a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet alapján készült – 2020.01.31. után kiadott 9-12. évfolyam vizuális kultúra tantárgy kerettantervéhez.

A tanmenetjavaslat az újonnan megjelent módszertani kézikönyv melléklete, a benne megjelölt feladatok a módszertani kézikönyv feladatait jelentik. A módszertani kézikönyv megalkotásának alapvető oka a 2020-ban kiadott Nemzeti alaptanterv változása, ami a praktikus, mindennapi gyakorlatot érintő kerettantervi szabályozás változását is indukálta. A módszertani kézikönyv elkészítésekor a Nat 10. évfolyam végére elérendő tanulási eredményeiből hoztunk létre egy speciális válogatást, ami leginkább egy helyi tanterv megjelenésére hasonlít, és a Nat ily módon kiválogatott tanulási eredményeire támaszkodva készítettük el a közölt feladatokat, mert a 11. és 12. évfolyamon választható művészeti modultárgyként továbbélő vizuális kultúra tantárgyhoz kerettantervi szabályozás nem készült.

A tanmenetjavaslatban a könnyebb eligazodás kedvéért a vizuális kultúra tantárgy fő témakörei alapján kategorizáltuk a módszertani kézikönyv feladatait. A képességfejlesztés tartalmait igyekeztünk a vizuális kultúrában hagyományosan használt közismert és közérthető elnevezésekkel megjeleníteni.

A tantervek egységes szerkezete miatt a vizuális kultúra tantárgy Nat is fő témakörök alá rendeli a tanulási eredményeket, de a témakörök itt nem alkotnak lineáris, időbeli egymásutániséget igénylő sorrendet, egy-egy tanulói feladat több fő témakör alá sorolt tanulási eredményben megfogalmazott tevékenységre is reagál.

A módszertani kézikönyvek szövegében több helyen is írunk javaslatokat a mikroszintű tervezés életet követő folyamatának segítésére, ezekkel a gondolatokkal összhangban ajánljuk a tanmenetjavaslat használatát is. Az új tantervek szövege konkrétan vagy sorok közé rejtetten utal a módszertan megújításának gyakorlati összetevőire, így a differenciálásra, az aktív tanulásra (és változataira), a jelenségalapú tanulásra, a projektben szervezett tanulás fontosságára.

A módszertani kézikönyv feladatait többféle tanulói és tanári hozzáállás alapján tematizáltuk, biztosan máshogyan érdemes tanítani a tantárgyból az érettségi vizsgára készülőknek, mint azokat, akik érdeklődésük alapján vagy a helyi lehetőségek tükrében született iskolai döntés miatt tanulják a vizuális kultúrát 11. és/vagy 12. évfolyamon. Tanmenetjavaslatunkban mi az utóbbi tanulócsoportot tartottuk szem előtt, mert az érettségi felkészítés olyan speciális tevékenységrendszer jelent, amelyben a hatályos érettségi vizsgaszabályzat adhat eligazodást.

A korszerű módszertan kifejezetten épít a tantárgyi kapcsolatok rendszerére, ami természetesen befolyásolhatja egy-egy téma időbeli tervezését. A megújult pedagógiai szemléletet tükröző gyakorlatból következik az is, hogy a tanmenetjavaslat valóban *javaslat*. Egyfajta láncolata a módszertani kézikönyv feladatrendszerének, ami ugyancsak példa, semmiképpen sem szabályrendszer, hanem a kerettanterv mint szabályrendszer gyakorlati fordításának egy lehetséges változata.

A tanmenetjavaslat adaptálásakor érdemesnek látszik az iskola saját „tanév rendjében” megjelenő időtervét használni, ahol megjelennek az iskola sajátos ünnepei, tanórán kívül szervezett tanulási alkalmak, azért, hogy a vizuális kultúrában megjelenő lehetőségeket, például a tárgy- és ajándékkészítésre szánt időkeretet hatékonyan tudjuk felhasználni. A gyakorlat az iskolai életben gyakran kíván meg tőlünk rugalmas alkalmazkodást a pedagógiai folyamatok

újratervezésében. Egy-egy, a jelenség alapján szervezett tanulás szempontjából bekövetkező, előre nem várt program, motivációs töltést hordozó élmény megkívánhatja a tanmenetben rögzített feladatok megváltoztatását. Egy jól sikerült közös osztályprogram, egy munkásabbnak látszó, de élvezettel végzett ünnepi készülődés jelentősen átírhatja az év elején tervezetteket, ezért jó, ha saját tanmenetünket (nem formálisan, inkább lényegi szinten) naprakészen tartjuk, azaz figyelünk arra, hogy minden tantervi témakör megfelelő *arányban* jelenjen meg a tanév során. A hosszú távú pedagógiai tervezést a gyakorlatban megkönnyíti, ha a tanmenetjavaslat igencsak egyszerűsített változatát (óra sorszáma, téma) a KRÉTA rendszer saját (az oldalról letölthető) tanmenetsablonjába másoljuk át, ami importálható a rendszerbe, ezáltal naptáralapú tervező dokumentumként illeszkedik a tanév valódi rendjéhez.

A tényleges mindennapi tervező munkát megkönnyíti a Módszertani kézikönyv digitális változatának használata, amelyben kedves kollégánk “gyűjteményt” is létrehozhat a könyv feladataiból, tehát ilyen módon létrehozhat saját tanmenetet a kézikönyv feladataiból.

Óraszámok felosztása

Témák	Tananyag	Képességfejlesztés, összefoglalás, gyakorlás, ellenőrzés (óraszám)	Teljes óraszám
I. Korszak, stílus, műfaj	Mitikus táj Blossfeld színesben Síkokra felületekre hangolva	Stílusismeret, stílushasználat Plasztikai és síkképi kifejezés képességei	16 ó
II. Kortárs művészeti jelenségek	Barátok: két arc, egy arc Csukott szemmel önarckép Fotóarc átfestése Fotóarc linómetszetbe fordítása Paul Klee mint báb Elfogyó alakok		
III. Design, divat, identitás	Street food üzlet Kötődő karkötő Könnyű, mint a beton	Tervezési, modellezési képességek Környezettudatos tervezés képességei	17 ó
IV. Tárgy, környezet és fenntarthatóság	Fiktív ruhák Pet palack lábbeli Figuratív edény Tárgy vagy szobor Kesztyűbe duda		

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
I. Korszak, stílus, műfaj - II. Kortárs művészeti jelenségek				
1-2.	Mitikus táj		A téma tanulási eredményei • az alkotótevékenység során szerzett tapasztalatait önálló feladatmegoldás során beépíti, és az eredményes feladatmegoldás érdekében szükség szerint továbbfejleszti; • alkotó feladatmegoldásai során az elraktározott, illetve a folyamatosan újraalkotott belső képeit, képzeiteit szabadon párosítja a felkínált tartalmi elemek és látványok újra-fogalmazásakor, amelyet indokolni is tud; • adott vagy választott kortárs művészeti üzenetet személyes viszonyulás alapján, a társadalmi reflexiók kiemelésével értelmez; • képalkotás és tárgyformálás során autonóm módon felhasználja személyes tapasztalatait a hiteles kifejezési szándék érdekében a választott médiumnak is megfelelően; • saját munkáit bátran újra-értelmezi és felhasználja további alkotótevékenység során; • vizuális megjelenéseket, alkotásokat újra értelmez, áttervez és módosított kifejezési szándék vagy funkció érdekében újra-alkot.	Természeti formák rajza beállítás alapján Átkomponálás, kiegészítés Max Erns inspirációra Egyéni és páros grafikai munka
3.	Blossfeld színesben			Olajpasztellrajz Blossfeld fotó átírásával Egyéni munka
4-5.	Síkokra felületekre hangolva			Egyéni képalakítás beállítás alapján Festés
6.	Barátok: két arc, egy arc			Egyéni grafikai képalakítás, Vajda Lajos képi témája alapján
7.	Csukott szemmel önarckép			Művész önarcképek gyűjtése, vizsgálata kifejezés és forma viszonylatában Önálló munka, ceruzarajz
8.	Fotóarc átfestése			Egyéni munka Rajz és festés
9-11.	Fotóarc linómetszetbe fordítása			Egyéni munka linómetszet technikával. Tervezés, metszés, nyomtatás több színnel.
12-14.	Paul Klee mint báb			Papírmasé báb készítése ismert személyről Egyéni munka
15-16.	Elfogyó alakok			Egyéni plasztikai munka drótvázra Giacometti munkáinak inspirációjára

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
III. Design, divat, identitás - Környezet				
17-20.	Street food üzlet		A téma tanulási eredményei • adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres; • új ötleteket is felhasznál képek, tárgyak, terek megjelenítésének, átalakításának, rekonstruálásának megvalósításánál síkbeli, térbeli és időbeli produktumok létrehozása esetében; • személyes élményei alapján elemzi a tárgy- és környezetkultúra, valamint a fogyasztói szokások mindennapi életre gyakorolt hatásait és veszélyeit, és ezeket társaival megvitatja; adott vagy választott célnak megfelelően környezetátalakítás érdekében, társaival együttműködésben, környezetfelméréssel alátámasztva, tervet készít, amelyet indokolni is tud; • tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások	Projektfeladat Komplex tervezés (kutatás fotó, design, film, tárgykészítés) Csoportmunka

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; • a leghatékonyabb megoldás megtalálása érdekében felméri a megoldási lehetőségeket és azok feltételeit, amelyek komplex mérlegelésével hoz döntést az adott feladatokban; • bemutatás, felhívás, történetmesélés érdekében térbeli és időbeli folyamatokat, történéseket, cselekményeket különböző eszközök segítségével rögzít; • tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; • valós célokat szolgáló, saját kommunikációs helyzetnek megfelelő, képes és szöveges üzenetet felhasználó vizuális közlést hoz létre, társaival együttműködésben is.	
IV. Tárgytervezés, tárgyalkotás, környezet				
			A téma tanulási eredményei • a látható világ vizuális összefüggéseinek megfigyeléseit ok-okozati viszonyoknak megfelelően rendszerezi; • a vizuális megjelenések mintáinak önálló megfigyelése és felismerése által konstrukciókat alkot, e megfigyelések	

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
21-22.	Kötődő karkötő		szempontjainak összekapcsolásával definiál és következtet, mindezt társaival együttműködve alkotótevékenységbe is beilleszti; • adott feladatmegoldás érdekében meglévő vizuális ismeretei között megfelelően szelektál, a további szakszerű információszerzés érdekében adekvátan keres; • új ötleteket is felhasznál képek, tárgyak, terek megjelenítésének, átalakításának, rekonstruálásának megvalósításánál síkbeli, térbeli és időbeli produktumok létrehozása esetében; • adott szempontok alapján érti és megkülönbözteti a történeti korok és a modern társadalmak tárgyi és épített környezetének legfontosabb jellemzőit; • tervezési folyamat során a gondolkodás szemléltetése érdekében gondolatait mások számára is érthetően, szövegesen és képpel dokumentálja; • saját munkáit bátran újraértelmezi és felhasználja további alkotótevékenység során; • adott feladatmegoldás érdekében ötleteiből rendszert alkot, a célok érdekében alkalmas kifejezési eszközöket és technikákat választ, az újszerű ötletek megvalósítása érdekében szabályokat újraalkot; • a leghatékonyabb megoldás megtalálása érdekében felméri a megoldási lehetőségeket és azok feltételeit, amelyek komplex mérlegelésével hoz döntést az adott feladatokban; • személyes élményei alapján elemzi a tárgy- és környezetkultúra, valamint a fogyasztói	Egyéni munka Tárgytervezés, tárgymakett és rézmaratással történő kivitelezés
23-24.	Könnyű, mint a beton			Ékszer, fülbevaló tervezése és kivitelezése hobby betonból
25-26.	Fiktív ruhák			Csoportmunka Kirakati bábú vagy sziluettje öltöztetése
27-28.	Pet palack lábbeli			Egyéni munka, tárgykészítés újrahasznosított anyagokból
29.	Figuratív edény			Egyéni munka, tárgykészítés agyagból
30-31.	Tárgy vagy szobor			Egyéni munka papírmásé technikával
32-33.	Kesztyűbe duka			Fúvós hangszer készítése csövekből egyéni munkában

Az óra sorszáma	Az óra témája	Új fogalmak	A kerettantervben megjelölt fejlesztési feladatok, ismeretek, tanulási eredmények	Javasolt tevékenységek, munkaformák
			szokások mindennapi életre gyakorolt hatásait és veszélyeit, és ezeket társaival megvitatja; • adott vagy választott célnak megfelelően, környezetátalakítás érdekében, társaival együttműködésben, környezetfelméréssel alátámasztva, tervet készít, amelyet indokolni is tud.	